

Politični ogled.

Avstrijske dežele.

Dunaj. Pri Sv. Štefanu je te dni misijon. Velikanska cerkev je pri vsaki pridigi nallačeno polna; posebno po večerih. — V državnem zboru so v torek prenehali s področno razpravo o davčni preosnovi in so v sredo začeli pretresovati dovoljenje začasnega proračuna. — Dopolnilne volitve v dunajski občinski zastop so bile 28. t. m. in nove volitve v 2. razredu bodo dne 1. aprila. Škoda, da protiliberalne stranke niso edine!

Šlezijsko. V Tešinu hočejo Poljaki ustanoviti zasebno poljsko gimnazijo in že pobirajo denar v ta namen. Tešin pa je tako nemško mesto, kakor je Celje; torej nemška posest. Gališki Poljaki pa gotovo ne bodo zapustili svojih rojakov v Šleziji; naj tudi nam pomagajo, da zmagamo z novo celjsko gimnazijo!

Solnograško. V Solnogradu židovski liberalizem naglo pojema. Dne 26. t. m. so pri občinskih volitvah v 3. razredu liberalci popolnoma pogoreli.

Štajarsko. Graški mestni zastop je hotel nemškimi dijakom častitati o priliki bismarkovanja; ali vlada mu je to prepovedala. Prav je storila. — V Feldbahu se ustanovi politično katoliško-konservativno ljudsko društvo. Za oni okraj je bilo tako društvo že davno potrebno.

Koroško. Srečno mesto, ki ima liberalnega župana. Tako »srečno« mesto so Breže, ali kaj? Deželni poslanec in njegov župan dr. Jobst je poneveril nad 30 tisoč gld., potem pobegnil in se ustrelil. — Deželno sodišče je začelo ugovarjati slov. duhovnikom radi pisanja župnijskih matic. Nemška gospoda se boji za svoja spakedrana, ponemčena imena.

Kranjsko. Dne 25. t. m. je imelo ustanovni zbor katoliško-narodno društvo v Starem trgu pri Ložu. Zbralo se je 300 mož. — Ministerstvo notranjih zadev je dovolilo ubogim občinam 7000 gld. podpore; 1000 gld. pa je dodal deželni odbor. — Na Bledu, v Kranjski gori, Begunjah in marsikje še vedno imajo samonemške poštne pečate. — Ljubljana je te dni poplavila velik del ljubljanskega barja.

Primorsko. Učno ministerstvo je zaukazalo mestnemu zastopu v Gorici, da mora v kratkem postaviti slovensko ljudsko šolo. Vendar enkrat! Čemu pa tudi v Trstu kaj takega odločno ne ukaže? — Gorški deželni odbor se po veliki noči skliče, da reši deželni proračun. — V Istri se Lahoni na vse kripnje pripravljajo na deželnozborske volitve. Tudi Slovenci in Hrvatje so marljivi.

Ogersko. V Nitri je pri državnozborski volitvi zmagal liberalci Latkoczy z veliko večino; kajti blizu 1500 kmečkih volilcev so zunaj mesta od jutra do večera na dežju stražili vojaki, da niso mogli iti voliti! Taka je liberalna prostost! Latkoczy pa se je oni dan poslanstvu odpovedal. — Magnatska ali gosposka zbornica je te dni zavrgla paragraf o brezverstvu in predlogo o enakopravnosti židov. Vsled tega so tudi naši liberalni pobiti.

Vnanje države.

Rim. Sv. oče Leon XIII. so v zadnjem konzistoriju obžalovali, da se na Ogerskem le uvede civilni zakon, katerega je sv. cerkev že stokrat obsodila. Te besede so bile govorjene o pravem času.

Italijansko. Na večih krajih ljudje umirajo gladu. V Acceri so se uprli povisani dokladi na žito in so naskočili mestno hišo in jo užgali. Tudi v drugih krajih so se godile krvave rabuke, in zakaj? Glad,

grozni glad dela ljudi besne. Framasonska vlada pa ničesar ne stori!

Francosko. Minister notranjih zadev je imenoval več novih prefektov ali okr. glavarjev, ki pa večinoma niso po volji nekaterim poslancem. Zaradi tega so poslanci zavrgli vladno predlogo o obdačenju dedščin verskih družeb. Govori se, da bode vsled tega minister notranjih zadev odstopil.

Belgijsko. V tej državi se vsak lahko odkupi vojaščine, kar premožnejši tudi storijo. Zaradi tega so vojaki le revnejši ljudje, večinoma socialisti. Zato se bode poslancem predložil načrt postave o vpeljavi občne vojaške dolžnosti.

Nemško. Večina Nemcev v »rajhu« ne mara več za Bismarka. To se je očitno pokazalo preteklo soboto v nemškem državnem zboru, kjer se je 163 poslancev proti 146 izreklo zoper to, da bi se Bismarku v imenu državnega zbora častitalo k 80letnici. To glasovanje je glasna obsodba naših Bismarkovcev.

Rusko. Kakor znano, je v Varšavi na Poljskem guverner grof Šuvalov. Ta je nedavno rekel, da se bode oziral na vse poljske želje, ker je prepričan, da Poljaki ne goje pretiranih zahtev, ki bi se ne strinjale s postavitimi.

Srbsko. Kraljica Natalija pride dne 24. maja v Beligrad. Prebivalci jo bodo slovesno vsprejeli. — Ministerski predsednik je izdal okrožnico, da bode 3000 davkoplačevalcev volilo po jednega poslanca. Ker ima kralj po stari ustavi pravico imenovati 60 poslancev, štela bode skupščina 240 poslancev.

Špansko. Canovas je novi ministerski predsednik; tudi drugi ministri so že imenovani. Toda novo ministerstvo je neugodno za konservativce. Teh vodja, Silvela, pa je vendar svojim prijateljem svetoval, naj podpirajo vlado. — Na otoku Kuba bodo Španci upor kmalu zatrli.

Azija. Vojaška stranka na Japonskem, ki ima sedaj ondi prvo besedo, neče nič slišati o miru s Kitajci. Istega mnenja je tudi državni zbor. Povsod se nabirajo in vadijo novi vojaki, da jih odpošljejo na bojišče. Japonci torej hočejo Kitajce popolnoma ukrotiti.

Afrika. Slatin bej, rodom Dunajčan, ki je bil nad deset let pri Mahdiju v sužnosti in je te dni pobegnil, imenovan je od egiptovskega podkralja za pašo. Ob enem ga je podkralj naprosil, naj vstopi v egiptovsko službo.

Amerika. V Limi, glavnem mestu republike Peru, bil je ono nedeljo, ponedeljek in torek krvav punt. Predsednik republike, Caceres, je moral pobegniti. — V Pittsburgu, v severni Ameriki, nameravajo ondi bivajoči Slovenci zidati lastno cerkev.

Za poduk in kratek čas.

Vurberg.

(Krajepisno-zgodovinska črtica; spisal M. Slekovec.)

(Konec.)

Kateri podložnik ni imel žitnega davka, plačeval je primerno svoto v denarju, od cele kmetije navadno eno marko ali pa 1 funt vinarjev; želarji so odrajtovali po 4 šilinge ali pa po 30 do 80 vinarjev.¹⁾

¹⁾ Vrednost denarja ni bila povsod in vedno enaka, temveč se je spreminjala po kakovosti kovine. V 14., 15. in deloma še v 16. veku so v obče bili v navadi srebrni vinarji (pfeninc — dt.), katerih je šlo 12 na kratki, 30 pa na dolgi ali navadni šiling (ß). Osem navadnih šilingov ali 240 vinarjev je bil 1 funt — navadno tudi marka imenovan. (A. Ziemann, Mittelhochdeutsches Wörterbuch, 298 in 293.)

Tlake, vozne in ročne rabote, ki je bila takrat v navadi, ta urbar ne našteva; zato so imeli brezdvomno drug zapisnik.

Koncem 18. veka je vurberški grajščini odrajtovalo davek 488 hiš, ki so bile razvrščene v 21 županij. Skupni grajščinski dohodki so po zapisu deželne zemljiške knjige znašali takrat 3799 gl. 26 kr. dominikalne in 182 gl. 53 kr. 1 d. rustikalne štibre.

Podložniki so bivali v sledečih krajih: Arjavce, Dragovič, Grajena, Grajensčak, Jirsevei, Hvaletinci, Kaniza, Krčevina, Sv. Martin, Nadvišec, Placerje, Zavrhi Žikarci, Selce, Žihlava, Sovjak, Starošinci, Mestni vrh, Stražišče, Drstelje, Čermiljenšak, Zimica in Vumbah.¹⁾

Vsled l. 1850. in 1851. dognane rešitve znaša odškodna glavnic 97.619 gl. 20 kr. srebra.²⁾

Kakor svoje dni, poseda grajščina še tudi dandanes obširna lastna zemljišča. Ta so l. 1859. merila vkup 1006 oralov in 1300 □ seznjev, in sicer: 113 oralov 200 sezn. njiv, 173 oralov travnikov, 41 oralov 200 □ s. pašnikov, 56 oralov vinogradov, 618 oralov 900 □ sezn. hoste, 1 oral 1300 □ sezn. stavišča in 3 orale 1300 □ s. nerodovitne zemlje. Med njive in travnike všteti so tudi sadovnjaki.³⁾

Mnogovrstne sodnijske, davkarske in gospodarstvene posle oskrbovali in opravljali so s pomočjo raznih nižjih uradnikov in pisarjev tako imenovani oskrbniki ali »ferboltarji« (Praefecti — Pfleger — Verwalter), ki so do l. 1850. bili tudi okrajni komisarji, krajni in kriminalni sodniki, tedaj vsekako veljavne in imenitne osebe. Ljudstvo se jih je zelo balo, kajti bili so strogi in večinoma zelo trdosrčni. Zaradi kake majhne zamere dali so kmeta takoj v »kajho« zapreti ali pa na klop položiti, da mu jih je berič — »licitor« — nameril.

Naj navedemo tukaj nekatere oskrbnike vurberške grajščine, katere smo v raznih zapisnikih zasledili.

Narringer Kristof, 1469, 1470. Bil je s svojim gospodom Janezom Stubenberskim pristaš Andreja Baumkircherja.⁴⁾

Wanster Simon, oskrbnik v Vurbergu, je dne 2. marcija 1498 pečatil listino, s katero je ptujski meščan Jurij Hutar prodal Matiji Tančiču dva vinograda na Gornji Grajeni.⁵⁾

Ennstaller Jurij, Stubenbergov oskrbnik v Vurbergu, je l. 1546. tožil lastnika Markovec, Preinerja, zaradi Šturmovca pri deželni vladi.⁶⁾

Pibertaller Janez Jakob, oskrbnik v Vurbergu je dne 7. avgusta 1683 prosil deželno vlado, naj bi mu dva centa smodnika poslala, pa ni nič dobil.⁷⁾

Flosser Janez Mihael pl. Rosenfeldt, oskrbnik od 1700 do l. 1720, potem v Ormožu.

Knez Janez Mihael, »Praefectus apud Excell. D. D. Comitum ab Attems« je bil 9. julija 1725 v Mariboru poročen z Marijo Cecilijo Protman.

Purgaj Janez Jurij, 1728 oskrbnik v Vurbergu, od koder je koncem l. 1731. odšel v Negovo, kjer je služboval do l. 1752.

Roth Gašpar Jožef, oskrbnik 1740.

Essel Mihael, »Praefectus« 1746, 1747.

Kuglmayr Franc Anton, oskrbnik 1748—1755. Njegov v Vurbergu dne 7. sept. 1751 rojeni sin Jožef

je postal benediktinec z redovnim imenom P. Gothard ter je bil 17. aprila 1788 izvoljen opatom v Admontu. Frankl Jakob Jožef, oskrbnik v Vurbergu 1755 do 1761.

Pichler Franc, oskrbnik 1761—1771.

Wagner Jožef, oskrbnik 1771—1776.

Perizhoff Janez Nep. Franc pl. Ehrenheimb, oskrbnik 1776—1780.

Seraphin Jožef Janez, oskrbnik 1780—1805.

Dežman Anton, oskrbnik 1805—1807.

Friedrich Inocencij, oskrbnik od l. 1807. do 15. julija 1833, ko je 53 let star umrl.

Satory Jožef, oskrbnik od l. 1833 do svoje smrti dne 30. oktobra 1844. Ta je župniji sporočil 1000 gl. srebra.

Lipič Anton, oskrbnik od leta 1844. do 10. julija 1862, ko je umrl.

Ramuta Franc, večletni uradnik v Vurbergu, je postal l. 1862. oskrbnik ter je umrl 27. aprila 1868, star 73 let.

Lesser Vinko, oskrbnik od l. 1868. do svoje smrti 11. sept. 1875.

Sužnik Ferdinand, oskrbnik od l. 1875., je bil leta 1884. odstavljen.

Zeiler Jožef, oskrbnik 1884—1887.

Vetter Pavel, oskrbnik 1887—1889.

Adamec Karol, oskrbnik od l. junija 1889.

Smešnica. Gospodinja pri obedu reče hlapčku: »Zakaj pa svojega kosa mesa ne poješ?« — »Prevroče je«, reče hlapček. — »Saj znaš pihati«, zavrne ga gospodinja. — »Bi že, pa si ne upam; Bog vé, kako daleč bi košček odpihnil!«

Razne stvari.

(Milostlj. knezoškofo) bolehajo že več tednov vsled unetja v kolenu, kakor smo bili poročali pred mesecem dnij. Zadnje dni pa se je bolezen shujšala. Mili Bog daj, da se jim kmalu obrne na bolje!

(Slovensko društvo) v imenu vseh štajarskih Slovencev najodločneje protestuje proti slavljenju Bismarka v imenu cele Štajarske Odbor.

(Zaupnico) je slov. deželnim poslancem izrekel obč. zastop Vučje vesi pri Ljutomeru, ker so izstopili iz deželnega zbora, in je o tem obvestil gosp. poslanca dr. Iv. Dečka.

(Trg Sevnica zoper bismarkovanje.) Občinski odbor sevnški je sklenil jednoglasno protest zoper slavljenje 80 etnice Bismarkove in ta protest poslal takozvanemu velikemu odboru. Slovenci ne morejo nikdar privoliti, da bi se tudi v njih imenu proslavljala sovražnik Avstrije in Slovanov.

(Trga Velenje) občinski zastop je oni dan sklenil protest zoper bismarkovanje. Vsak Avstrijec, bodi tudi Nemeč, omadežuje svoje avstrijsko poštenje, če slavi največjega sovražnika Avstrije. Krinka trozveze, za katero se Nemci skrivajo, je le hinavstvo in farizejstvo.

(Obnovljenje misijona) bode v Mariboru v stolni cerkvi od 31. marcija do 11. aprila t. l. Vodili ga bodo nemški čč. oo. jezuiti H. Abel, R. Senfelder in Ed. Fischer.

(Nesreča na železnici.) Blizu Št. Pöltena na Nižjem Avstrijskem je v noči 21. t. m. razpočil kotel lokomotive, ki je peljala osebni vlak z Dunaja v Solnograd. Strojvodja, kurilec in jeden konduktar so bili na kosce raztrgani. Vagoni so bili le malo poškodovani.

Oglejska marka je bila manj vredna, kajti računili so pol-drugo za 1 funt.

¹⁾ C. Schmutz, Hist.-top. Lexicon v. St., IV., 414.

²⁾ in ³⁾ Dr. F. X. Hlubek, Ein treues Bild d. H. St., 127 in 83.

⁴⁾ Dr. Alb. v. Muchar, Gesch. Steierm., VIII., 53, 54, 65, 66, 67 in 73.

⁵⁾ Izvirna listina na pergamentu pri minoritih v Ptuj.

⁶⁾ Izvirna listina v Dornovi.

⁷⁾ Beitr. z. K. steier. Gesch., XX, 80.